

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија поставити:

за секретара прве класе начелства округа рудничког, Владимира М. Поповића, јавног правозаступника из Шапца.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 30. октобра 1910 г. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I. на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета решено је:

да се Чедомир Урошевић, начелник прве класе среза расинског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 30. октобра 1910. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија поставити:

за лекара среза брзопаланачког Сретена С. Попадића, свршеног лекара Московског Универзитета.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 30. октобра 1910 г. у Београду.

ДОПУНЕ

ПРАВИЛА О ОДНОСИМА СЛУГУ И ЊИХОВИХ ГАЗДА
од 12. СЕПТЕМБРА 1904. г. П.Бр. 25867.
ПРОПИСАНЕ НА ОСНОВУ § 356. б КАЗНЕНОГ ЗАКОНА

После члана 2. додати нов члан 2. а, који да гласи:

За уписивање слугу надлежна је ова полицијска државна власт, у чијем делокругу газда стално живи.

После члана 9. додати нов члан 9. а, који да гласи:

Пријава слуге врши се: или по личном предстанку газде или слуге власти, или кад газда писмено саопшти власти, да је дотично лице узео за слугу. Ово писмено може бити просто писмо старешини канцеларије, изјава на визит-карти и томе слично.

Пријава се чини оној власти, која је надлежна и за упис пријављеног слуге. После члана 9. а додати нов члан 9. б, који да гласи:

Пријава слуге уводи се у нарочити регистар, који ће прописати Министар Унутрашњих Дела.

После члана 9. б додати нов члан 9. в, који да гласи:

Квартови у Београду дужни су у року за 24 сата известити актом Управу вароши Београда и суд општине београдске о пријављеном слуги. Тај акт носиће број регистра, под којим је обележен пријављени слуга.

Ове допуне ступају у живот и обавезу силу добијају од дана, кад се обнародују у »Српским Новинама«.

ПБр. 20891.
30. октобра 1910. год.
у Београду.

Заступник
Министра Унутрашњих Дела,
Министар Финансија,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРОДАЈИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА СУДСКИХ

(НАСТАВАК)

Ово што смо доведе у опште казали о правном значају неизвршења уговора, вреди и за уговор о продаји и куповини. Ако купац не би цену положио о уговореном року, односно, ако рок није уговорен, онда када продавац њу затражио буде (§ 887. Грађ. Зак.), он се, тиме, не би ни најмање, наравно, своје обавезе ослободио: продавац би имао право тражити, помоћу суда, испуњење уговора од његове стране (§ 553.

у вези са § §-има 652. и 653. Грађ. Зак.), а, осим тога, и накнаду штете, ако ове буде било (§ 553. Грађ. Зак.). Питање је само, да ли би продавац, поред ових до сада казаних права, имао још и право раскида уговора, разуме се за случај да такво право он за себе у уговору није задржао, клаузула (иритаторна клаузула — Rušnov, *Tumač obćemu austrijskomu građanskomu zakoniku*, II., str. 375. и 376.) која се у римском праву звала *lex commissoria*? По § 919. Аустр. Грађ. Зак., раскид уговора због неизвршења може се, тада, тражити само тако ако је такво право за странке уговорнице извесним законским одредбама загарантовано. Како се таква одредба не налази, међу параграфима који, у Грађ. Зак. Аустриском, говоре о уговору о продаји и куповини (Kaufvertrag) — § § 1053. à 1089 —, то онда значи да, у том законодавству, продавац не би имао право, изван случаја *legis commissoriae*, тражити раскид уговора зато што купац није на време цену положио нити је у опште хоће, драговољно, да плати.

Код нас није тако, и ово је једно од оних ретких места (изузев, наравно, породично, наследно и задружно право) где се је наш Грађански Законик одвојио од свога изворника, Грађ. Законика Аустрискога. §. 652. вели да »Купац пак дужан ће бити купљену ствар одмах, или на уречено време примити и цену положити.« По овом пропису, доведеним у везу са §-ом 653. (»Продавац ствар продату купцу без цене није дужан дати«) и §-ом 547. Грађ. Зак.¹⁾ купац може одбити полагање цене онда ако продавац неће или не може да му ствар преда (традиција, убаштињење),²⁾ као и онда »ако би (купац) у држању

¹⁾ »Код двостраних теретних уговора, по смислу § 547. Грађ. Зак., испуњење обавезе једног уговорача услов је за испуњење обавезе другог уговорача, нити један уговорач може од другог тражити испуњење његове обавезе, док сам своју не испуни. — О. о. 12. Марта, 1904. год. Бр. 927. — О. о. с. 24. Априла 1904. год. Бр. 3935.«: Гојко Никетић, *Грађански Законик Краљевине Србије*, стр. 380.

²⁾ »Купац земље није дужан земљу исплатити, докле му продавац не преда уредну тапију — О. о. 30. децембра, 1876. год. Бр. 3439.« Д-р Никола Крстић, *Изводне одлуке опште седнице и одељења Касационог Суда 1866—1878. год.* По забелешкама Д-ра Николе Крстића средно Гојко Никетић, стр. 351.

купљене ствари узнемирен био, или би се основано бојати имао, да ће узнемирен бити“ (§. 655. Грађ. Зак.). У овом последњем случају, купац „има право захтевати од продавца да узроке узнемирења с пута уклони, или бар да добар за то стоји, и донде може да цену уговорену не плати, осим ако није он све то на себе узео“ (§. 655. у вези са §§-има 554., 555., 556. и 557. Грађ. Зак.). Шта ће сада бити, ако купац, који нема оваквих законских извина, одбије да уговорену цену плати? На то питање §. 656. Грађ. Зак. овако одговара: „Ако не имајући оваквих узрока купац неће уговорену суму да плати из упорства, онда продавцу стоји на вољи или цену захтевати или продају поквирити“. Према овоме пропису, дакле, у оном случају када је продавац своју обавезу предаје ствари (§. 651. Грађ. Зак.) према купцу извршио или је готов извршити је и када, осим тога, купац није у положају да се може, да би оправдао своје одбијање полагања цене, позвати на право заштите које, у погледу продавца, има, а на основу §§-а 554., 555. и 655. Грађ. Зак., тада продавац може, не само тражити, судским путем, испуњење уговора, право које је, у случају неизвршења уговора, сваком уговорачу зајемчено §-ом 553. Грађ. Законика, већ, још, он има, по мало час наведеном §-у 656., и право захтевати да се уговор о продаји и куповини раскине.¹⁾

¹⁾ § 658. Грађ. Зак., пошто је извао, да „Продавац ствар продату без цене није дужан дати“, додаје: „Но ако да на почет, онда не може ствар по цену од купца тражити.“ Како се може овај пропис помирати са §-ом 656. Грађ. Зак. по коме, као што смо горе видели, продавац има право захтевати раскид уговора, ако купац неће цену да положи? Значи ли он да, у случају у њему предвиђеном, продавац нема право на раскид уговора већ једино на његово извршење? Да ли, дакле, давање ствари на почет има да се схвати као одустајање, од стране продавца, од права које он има, по §-у 656., да тражи раскид уговора, ако купац цену не положи?

Не упуштајући се у решавање ове тешкоће, јер томе овде није место, ми ћемо само додати да је, како нама изгледа, други део §-а 653. Грађ. Зак. резултат једне пометње нашег законодавца, у колико се претпостави да је он, и ту, хтео ићи за са својим оригиналом, Грађ. Закоником Аустриским. И заиста, тај пропис одговара §-у 1063. овога последњег Законика, који се, такође, бави случајем да продавац да купцу ствар не добивши куповну цену, дакле, на почет („Wird die Sache dem Käufer von dem Verkäufer ohne das Kaufgeld zu erhalten, übergeben.“), али он то чини стога да би казао ово даље што иде: „...so ist die Sache auf Borg verkauft, und das Eigenthum derselben geht gleich auf den Käufer über.“ „...онда је ствар продата на почет и својина ствари прелази одмах на купца“ — по преводу Д-ра Драг. Аранђеловића, у његовом раду: *Аустриски Грађански Законик*, стр. 138.), што је сасвим на свом месту: пошто се, по аустриском, као ни по нашем (и немачком) праву, својина не пренаси, са продавца на купца, самим уговором о продаји и куповини, већ то бива предајом (§ 425. Аустриског Грађ. Законика: „Der bloße Titel gibt noch kein Eigenthum. Das Eigenthum und alle dingliche Rechte überhaupt können, ausser den in dem Gesetze bestimmten Fällen, nur durch die rechtliche Uebergabe und Uebernahme erworben werden“: Сам основ не даје још никакве својине. Осим случајева, назначених у закону, својина и сва стварна права у опште прибављају се само тако, кад се по закону предају и приме, — по преводу Д-ра Драг. Аранђеловића, *op. cit.*, стр. 57.), то је законодавац требао да се изјасни да ли и продаја на почет преноси својину, онако исто као и предаја дефинитивна. Наш законодавац, пошто је превео први део §-а 1063., није придружио даље онако како он гласи, већ, уједанпут, изражава једну сасвим другу мисао: да, тала, продавац не може ствар

Такав је респективни положај продавца и купца, код обичнога уговора о продаји и куповини, у случају када купац цену не положи у одређеном року, и видели смо да факат да купац цену није платио њега ни најмање не ослобађа обавезе његове. Исто је тако и код онога уговора о продаји и куповини који се закључује при јавним лицитацијама: и ту, као што смо већ казали, купац остаје у обавези, ако излицитирану цену не положи у року од шеснаест (односно три) дана.¹⁾ У осталом, да купац остаје у обавези, види се и из §-а 484. који купцу, који своју обавезу није испунио, ставља на терет како трошкове око нове продаје тако и евантуални мањак који би се, у излицитираној цени, показао на другој продаји („...власт ће наредити нову продају на штету и трошак купца...“).

Питање је, сада, ово: до кога момента купац, који је пропустио положити цену у року од шеснаест односно три дана, може цену положити и тако куповину за себе дефинитивном начинити? Другим речима, до кога момента после речених рокова, уговор о продаји и куповини закључен на лицитацији остаје у снази, остаје нераскинут? Да бисмо на њега могли одговорити, ми морамо расправити слично питање код обичнога уговора о продаји и куповини.

Видели смо горе да купац има право цену положити и после уговоренога рока и да ову продавац мора примити. Продавац има право, од своје стране, захтевати да му купац накнади штету коју му је могао причинити закашњеним извршењем уговора (§. 553. Грађ. Зак.) Што продавац не може, дакле, то је: да сматра уговор *ipso facto* за раскинут, зато што куповна цена није на уречено време положена. Такво право имао би он само онда ако је тако уговорено.²⁾ Само пи-

тражити од купца него само цену, једну мисао којој ту није било места већ у §-у 656., у коме се законодавац бави у опште питањем о правима признатим продавцу у случају да купац цену не плати. Стога ми налазимо да, код тумачења §-а 653., у вези са §-ом 656. нашег Грађ. Законика, не треба изгубити из вида ни § 1063. Аустр. Грађ. Законика и разлику између њега и §-а 653. нашег Грађ. Зак..

¹⁾ Пошто је јавна продаја само један случај уговора о продаји и куповини, то се и пропис Грађ. Законика о продаји и куповини (глава XXIV., §§ 641. à 676.) имају и на њу применити. Тако, н. кр., пропис о заштити коју, по §-у 655., у вези са §§-има 554. à 557. Грађ. Закона, продавац дугује купцу, тичу се, такође, и јавне продаје. Наравно, да купац има право на заштиту овде, не против извршиоца продаје, већ против дужника (личнога или *propter rem*) чије је добро продавано, пошто је дужник, а не тај извршилац, продавац. И у опште, када је уговор о продаји и куповини закључен посредством пуномоћника (уговорнога или законскога), за заштиту није одговоран, разуме се, тај пуномоћник већ онај кога је он представљао. Ми смо се овим опширније бавили у својој књизи: *О обавези заштите у случају евизије код уговора о продаји и куповини*, где смо навели и пример продаје, од стране старешине, задружнога добра, продаје против које задругари нису, у року у §-у 510. Грађ. Зак. одређеном, то јест у року од једне године протествовали (у наведеној књизи учињена је, овде, једна материјална грешка: на име речено је, у њој, да је тај рок од две године — што ми, овом приликом, исправљамо), случај у коме купчево право заштите постоји против целе задруге која је, у лицу старешине, ту била продавац (стр. 98.).

²⁾ Baudry-Lacantinerie, *Précis de droit civil*, II., p. 669 et 670.; в. решења одлучења Касацноног Суда

тање је, понављамо, до кога тренутка има купац право, после рока, да положи уговорену цену. Одговор на то питање наћи ћемо најбоље у оним законодавствима која су, противно римском праву, усвојила систем да се, код двостраних уговора, може тражити и раскид у случају неизвршења уговора, а међу тим законодавствима је најглавније француско. Према чл. 1184. Франц. Грађ. Законика, а с обзиром на коментарисање, од стране француских цивилиста, тога прописа, не само да крива страна, она која уговор још извршила није, може овај извршити, и ако је рок за његово извршење утврђени прошао, све дотле док друга страна не буде подигла редовну тужбу (*une demande en justice*) за раскид уговора, већ, шта више, крива страна има то право све до момента док судска одлука којом се тужиоцу досуђује раскид не постане извршном.¹⁾

(НАСТАВИТЕ СЕ)

Ж. Периф

Полицијска техника на универзитету у Лозани

У „Полицијском Гласнику“ било је виша пута говора о *Полицијској Техници* (научној полицији), која последњих година осваја све више терен, и о савременим полицијским школама у Француској, Италији, Шпанији и т. д. за специјално, стручно и техничко образовање полицијских и судских органа за успешну борбу против криминалиста и злочинаца, који се користе свима модерним научним знањима и проналасцима да би усавршили своје антисоцијалне акте. Ретцима, који следују, циљ је, да читаоце упознају са изучавањем ове најновије гране науке, или боље рећи вештине, на универзитету у Лозани, на коме постоји нарочити одсек за систематско и специјално студирање разноврсних научних знања, која улазе у обим *Полицијске Технике*. Овај пак обим велики је, јер обухвата мношину теоријских и практичних знања, која су потребна за успешно вођење истрага, истраживање и идентификовање злочинаца.

Према овоме, и *Полицијска Техника* може се уkratко дефинисати као *примена теоријских и практичних научних знања у вођењу истрага, истраживању и идентификовању злочинаца*.

Један од најпознатијих писаца у полицијско-техничкој литератури, *д-р Е. Локар*, судски лекар и шеф антропометријско-полицијског одељења у Лиону, назива *Полицијску Технику* вештином, и вели: „То је примена науке у полицији; то је скуп судско-медицинских испитивања, пренет из лабораторијума у домену

од 21. Априла 1877. год. бр. 693. и од 3. Јула исте године. бр. 1441. наведена код §-а 553. Грађ. Зак. у књизи Гојка Никетића, *Грађански Законик Краљевине Србије*, стр. 355..

¹⁾ Baudry-Lacantinerie, *op. cit.*, II., p. 667. Да приметимо да суд, у француском праву, може, према приликама („selon les circonstances“), вели чл. 1184. Франц. Грађ. Зак.), дати туженоме један последњи почек који се зове *le délai de grâce*.

адварња, истраживања и личног описивања; то је преображај старих рутина у одређени експериментални систем; то је замена методе „њушкања“; то је Конан Дојл после Габорија; то су микроскопи, реактиви и метрички апарати који замењују разнолике и доста ретке инспекције једнога Видока или једнога Клода; то је, најзад, практична примена научних знања у вођењу истрага. При свем овом то је само вештина; нема закона ни општих и сталних правила, нити ма чега од онога што сачињава и дефинише једну науку; реч је о посебним случајевима који се третирају према принципима позајмљеним од биологије. Полицијска Техника несумњиво је вештина, која од науке позајмљује и искоришћава потребна јој знања.⁽¹⁾

Д-р Р. А. Рајс, професор Полицијске Технике на универзитету у Лозани, који је, после Бертилона, до данас највише урадио на пољу Судске Идентификације и Полицијске Технике, и кога Д-р Локар у предговору свога ниже поменутог дела назива модерним Шерлоком Холмсом, који сваког часа проналази по неку новину у области Полицијске Технике, проширује, с разлогом, обим ове и на практично познавање злочинаца и начина њиховог рада — познавање које се, по њему, може стећи само стварним студирањем злочиначког света.

За професора Ничефора, који је први написао потпуно и систематско дело о Полицијској Техници,⁽²⁾ под овом треба разумети примену научних знања у кривичним истрагама у циљу утврђивања идентитета и одређивања удела појединих лица или предмета у времену кривичних дела. Ево шта он мисли о сувременом схватању злочина и о Полицијској Техници:

„Веровало се, тако рећи до јуче — а многи још и данас верују, да је довољно знати напамет 300 до 400 параграфа кривичног законика и умети их анализати логички и граматички, па бити савршен криминалист. Помоћу овог система доиста се успело да се створе добри „манدارини“, необично вешти у употреби формула кривичног права и поступка, али исто толико страни за стварни и интересантан живот људи и криминалних факата као и величанствена колекција преисторијских алата за индустријски живот XX века. Овај поштовани свет криминалиста научњака није никад помислио — најпростије идеје врло често долазе последње — да је немогуће бити добар криминалиста ако се, поред апстрактних формула, не студира и сам злочинац, и не упозна знатан удео разноврсних модерних наука у изучавању криминалитета и злочинчевог персоналитета. Без Опште и Криминалне Антропологије, без Опште и Криминалне Психологије и Психијатрије, које су проблеме злочина осветлиле новом светлошћу, не може се разумети шта је злочинац и каква треба да буде одбрана друштва против криминалитета.

Али се ова примена резултата модерних наука није ограничила само на преображај појмова о криминалитету или о човеку злочинцу и казним теоријама, већ је обухватила и све што се односи на кривичне истраге, трансформишући старе емпиричке методе у први систем истраживања и научних знања. Кривичне истраге, услед овога, престају да живе ван научног света, већ се, у додиру са модерним наукама, из основа преображавају и постају праве техничке истраге.... Пошто ова нова наука (Полицијска Техника) сачињава најважнију грану Кримнологије, то и ова последња треба да буде нераздвајни део научног образовања сваког криминалисте.“

Домена „Полицијске Технике“, као што се из изложеног види, веома је пространа и разноврсна, што је у осталом сасвим природно с обзиром на многобројност и разноврсност начина извршења кривичних дела који се у пракси сусрећу и који, више мање, готово увек носе индивидуално обележје.

На последњем међународном, Криминално-антрополошком конгресу, који је одржан у Турину 1903 год. изражена је жеља да Полицијска Техника буде саставни део универзитетске наставе, и ова жеља већ је остварена на универзитетима у Риму и Лозани.⁽¹⁾

На овом истом конгресу дискутовано је и о детаљном програму Полицијске Технике, али ово питање није дефинитивно расправљено, већ је стављено на дневни ред за идући конгрес, који ће се одржати идуће године по свој прилици у Немачкој. Питање је овако редиговано; „Која су знања потребна истражним судијама и полицијским чиновницима да би њихов рад био што више у сагласности са принципима Криминалне Антропологије.“⁽²⁾

Одсек за изучавање Полицијске Технике на универзитету у Лозани са нарочитом катедром за Полицијску Технику у ужем смислу, установљен је званично 1906 год. ма да је д-р Рајс, као приватан доцент, још од 1902 год. држао предавања из Полицијске Технике и Судске фотографије.

Према закону од 1 септембра 1909 год. изучавање Полицијске Технике траје три године и обухвата:

1. Кривично право — два семестра;
2. Кривични поступак — два семестра;
3. Анатомију са практичним вежбањима — два семестра;
4. Судску медицину — један семестар;
5. Органску и Неорганску Хемију — два семестра;
6. Практичне радове у хемијском лабораторијуму — три семестра;

⁽¹⁾ Међународни конгрес за кривично право (Линц) још 1895 год. изразио је ову жељу: „Да би криминални органи били што спремнији и приутовљени за вршење својих функција желимо је да не буду упознати само са текстовима кривичних закона, већ да им се, било путем факултативних курсева за студенте, било путем нарочитих специјалних курсева за младе правнике практичаре, даду много пространија и темељнија знања о општим узроцима злочина, особеностима злочиначког света и о најпрактичнијим и најбољим методама за истраживање злочина и примењу казне.“

⁽²⁾ Actes du VI Congrès international d' anthropologie criminelle, Turin, 1906.

7. Токсикологију (наука о отровима) — један семестар;

8. Експерименталну физику — два семестра;

9. Практичне радове у физичком лабораторијуму — два семестра;

10. Полицијску Технику у ужем смислу — два семестра;

11. Теорију фотографије — два семестра, и

12. Практичне радове у полицијском лабораторијуму (privatissimum).

По свршетку студије полагају се испити: усмени и писмени. Први обухвата: Кривично право с Поступком, Анатомију, Судску Медицину, Хемију, Физику, и Полицијску Технику у ужем смислу, а други: а) два полицијско-судска вештачења, б) инспекцију места злочина, и в) једну хемијску анализу која је у вези са полицијско-судским вештачењем.

Право на полагање испита имају они ученици, који су уписани као редовни слушаоци правног, медицинског или филозофског факултета. По положеном испиту они добијају нарочиту универзитетску диплому о свршеним полицијско-техничким судијама. Онима, који су већ свршили један од ова три факултета, потребно је две године за изучавање Полицијске Технике и задобијање ове дипломе.

(Свршиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

„АДМИНИСТРАТИВНА УПОТРЕБА ОРУЖЈА

ОРГАНА ЈАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ВОЈСКЕ с нарочитим погледом на права Аустрије, Пруске, Средње Немачких Држава, Енглеске, Француске и Италије“.

од

Д-ра Аугуста Вилфлинга.

(НАСТАВАК)

Надлежност за регулисање права административне употребе оружја.

Правна основица за регулисање овога права почива или у општем праву нужне одбране (кривичном праву), или, ако се ово прекорачује, у специјалним законима.

За случајеве у примени, који су ван обичног права нужне одбране — а они су практично важнији — мора се позити, да се њихово оправдање пружи само у законима или њима равним уредбама, али никако у абстрактним прописима ма какве друге врсте. То истиче из самог положаја употребе оружја према уставном праву телеснога интегритета; норме, које регулишу употребу оружја, јесу само изводне одредбе, позитиван садржај опште изражених одредаба у основним државним законима, те за то морају бити донесене према конституционалном схватању путем законодавства.

Свакако да се законодавство не сме задовољити тим, да са свим или у основним материјама делегира административној власти регулисање права употребе оружја; оно шта више има само исцрпно да регулише извесне материје. Ако се не би хтело придржавати овога принципа,

⁽¹⁾ L'Identification des Récidivistes, Paris, 1909.

⁽²⁾ La Police et l' Enquête Judiciaire scientifiques, Paris, 1907.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

онда би захтев законског регулисања употребе оружја био у опште беспредметан конституционални постулат, и свакако да би била само једна формалност доносити такав закон, чија би једина одредба била: „Овлашћује се влада, да регулише административну употребу оружја“.

Пре свега закон мора што је могуће тачније да утврди *правне основе за примену оружане силе*, управо правне услове за примену употребе оружја in abstracto.

Сем тога законодавство мора да утврди *категорије извршних органа*, којима је поверена примена тога принудног средства. И овде се мора придржавати тога захтева, да само законитим путем може бити преношење овлашћења употребе оружја, које је законом даровано извесним категоријама извршних органа, на другу групу чиновника.

И сама *мера* употребе оружја треба да је већ у опште законом опредељена, и ако тај захтев на први поглед изгледа претеран. Но као што изгледа абсурдно да се поставља размера у облику законске скале за поједину примену оружане силе, тако се исто с друге стране не би могло допустити и оправдавати, кад закон не би поставио никаква ограничења за меру примењивања те силе. Шта више, из основа се мора захтевати, да закон за случајеве примене употребе оружја сем код права *нужне одбране*, утврди врсту оружја за примену (хладно или ватрено оружје) и да пропише правила за интензитет те употребе, да би се по могућству избегло убијање људи, пошто се по правилу циљ примене оружане силе може постићи и без таквих дејствовања.

Но лако је увидети, да се и поред законом и уредбама прописаних директива, ипак ретко и врло мало оштро може опртати задатак појединца при употреби оружја, те се за то и мора захтевати, да законим путем буде изражена и регулисана кривично-правна *одговорност органа* за последице сваког појединог случаја употребе оружја.

За *административну употребу оружја* војске приликом реквизиције административне власти, сем изложенога, морају бити предмет законског регулисања још и ови правни односи:

а) Утврђивање, да ли и под којим условима сме војска ступати у акцију само на захтев цивилних власти, као и то, да ли је она дужна да следује таквим реквизицијама.

б) Практично необично важно питање, коме припада одлучивање о *приступању стварној примени* употребе оружја — изузимајући случај кад је трупа у *нужној одбрани* и томе сличне случајеве — да ли војноме заповеднику или представнику цивилне власти која у *нереду* интервенише.

Као и постављање основнога принципа, да употреба оружја може бити регулисана само законима у формалном смислу, изгледа да је тако исто важно питање, да ли то регулисање треба да буде у општем казненом закону или — за војску — у војном казненом за-

коннику, или у опште у специјалним законима; то је више питање систематике и целисходности.

По *мишљењу* регулисању административне употребе оружја није право место ни и казненом закону ни у кривичном поступку.

Свима потребним захтевима одговарао би само *један специјални закон*, који би прописивао основне принципе права употребе оружја јавних полицијских органа и војске у горе изложеном обиму.

Поводи за административну употребу оружја у опште.

1. *Нужна одбрана.*

У свима нормама административне употребе оружја налазе се одредбе, да извршни органи сваке врсте, којима је додељено ношење оружја, имају права на употребу оружја у службеној дужности, а нарочито у случајевима *нужне одбране*.

Ове би одредбе биле као битне за карактерисање тих односа:

1. Административна употреба оружја у *нужној одбрани* (изузимајући нормирани одредбе које у неким законима изрично прекрачују оквир општег права *нужне одбране*) иде даље од ове већ и за то, што *снадбеност* јавних органа оружјем повећава могућност употребе оружја, те чешће наступа и стварна примена *нужне одбране* баш тим средствима.

2. *Прзне услове* *нужне одбране* вишта не мења *учешће* органа са службеним оружјем. Положај наоружаног извршног органа не може никако бити гори од *пожаја приватнога*.

Сам *факт*, да су извршни органи према многим нормама дужни службено да употребе оружје, н. пр. органи којима је поверено чување људи или ствари, доноси собом, да у тим случајевима из основа мора ићи даље употреба оружја него код општега права *нужне одбране*.

Ограничењу права употребе оружја јавних органа у *нужној одбрани* смело би се с друге стране у толико тежити, ако би се по могућности могао чинити избор најпре мање опаснога оружја, и само у крајњем случају опаснога оружја (ватреног).

Мање целисходна изгледа тежиња, која је избила у појединим инструкцијама — у томе што ће закон упућивати на казни закон или сам нормирати извесне нарочите услове — да се још исцрпније дефинишу и објасне услови за *нужну одбрану*. Таква су излагања склона да заведу извршног органа на погрешно схватање, а могу шта више да буду повод *бескорисном излагању* животне опасности.

2. *Савлађивање отпора и непослушности.*

Општа је ознака случајева који овде долазе у питање, да стварни *напад* на извршног органа или претње *нападом* не *сачињава* битни услов за право органа на употребу оружја. Тако звани *активни отпор* састоји се свакојачко у актима позитивне отпорности, из радњи које су управљене да те конкретне радње извршног органа изиграју, али које ипак не

представљају облик напада на важна добра органа, или код којих *напад* није бар принцип.

Пасивни отпор — кад га н. пр. извршује *већа маса људи* — међутим, од такве је штете и опасности по државна уређења, да и противу њега има места употреби оружја. И пасивно држање *појединца* — кад то према околностима изгледа нарочито опасно за општност — може државном силом да произведе уништење непослушности. У тим случајевима право употребе оружја представљено је у *административно-правној самоодбрани* (државе) у *најширем смислу*. Сваки *поремећај* правилнога тока државне установе, свако штетно утицање на државну управу може дати повода за одбрану средством оружане силе.

У већини прописа који се односе на административну употребу оружја појам *нужне одбране* није нарочито дефинисан. Он се изводи из основица општега казненог законика појединих држава.

У *кривичном праву* итиче се питање о томе: да ли је према околностима *допуштен отпор* према службеним радњама извршних органа? Има ли дакле државни грађанин у опште права испитивања *заповести* и службене радње органове, или има безусловно да слуша? Под извесним околностима, о којима постоје врло разна и супротна мишљења, отпор противу службених радњи данас је допуштен. Превари ли се упорни у своме праву на отпор, он ће путем редовне судске истраге бити евентуално осуђен на казну *лишења слободе*.

Са свим је *дружнице* код *употребе оружја* у таквим случајевима. Ту стоји у *питању*, да ли извршни орган *сме оружаном силом* да *сузбије отпор* који је уперен противу његове службене радње, без обзира на то, да ли тај отпор изгледа допуштен или казним према казненом закону. Кад се дакле извршни орган превари у своме праву на употребу оружја, кад се *неправо* принудна радња сматра за правну, по правилу су при том за упорнога *скопчане* много теже последице; така заблуда може проузроковати телесну повреду или чак и смрт онога који је вршио отпор.

Услед таквих околности изгледа основано, да се самостално проучи питање, какво својство треба да имају службене радње, па да се — код *стицаја* осталих услова — могу у случају отпора извршити оружаном силом. (наставиће се)

Д. В. Банић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

ПОКУШАЈ ОДРЕЂИВАЊА ПОЈМА

од

Д-ра Августа Миричке

авног редовног професора права на чешком универзитету у Прагу

(НАСТАВАК)

IV

Изгледа да је сасвим природно, да се при одређивању појма *одговорнога* уред-

никас пође од појма уредника у опште, наравно како по начелима логике, тако и у погледу на претходна излагања о правно-историјском гледишту.

Појам уредника несумњиво је фактички појам. Он није тек правом створен; њега је, као што Liszt тачно вели, сам живот створио. Свакојако in abstracto могућно је замислити часопис без уредника, на пр. на тај начин, да радови појединих сарадника непромењени, по реду како су послати, буду оштампани у штампаном спису, чији је обим евентуално у напред одређен. Очеvidно да у овом случају оно лице, које би примало радове, а по том слало у штампу, не би вршило никакав уређивачки посао, него би у неку руку било *metteur en pages*.

Ипак би то било стање најпотпуније анархије. Тако руковођеним новинама недостајало би једноставно управљање, дакле један од главних услова за успех једнога предузећа, које је упућено на суделовање већег броја лица. И сама процедура ствари, а у толико више данас уобичајено уређење предузећа са задатком издавања новина или часописа, захтевају, с обзиром на начело поделе рада, једно лице, које би имало дужност да скупља материјал за лист, да га испитује и одабира, дакле да садржину појединих бројева одређује и у ред доводи и уз то да — што није безусловно потребно — прилаже и своје сопствене умне продукте. А то је баш задатак одговорнога уредника.

Уредника, сасвим природно, поставља онај, који је основао предузеће новина или од кога другога примио, дакле оно лице, коме у опште припада право, да располаже предузећем, свеједно, да ли ће се то лице назвати издавач, ималац или власник листа. Ово лице може, наравно под претпоставком да је то физичко лице, и само бити уредник или сауредник; али оно може и пренети уредничке послове искључиво на једно или више других лица, а са своје стране одрећи се сваког учешћа у уредништву.

Као што се из овога види, лежи правни основ положаја одговорнога уредника — изузимајући случај кад сам власник предузећа прими на себе уредништво — у његовом уговору, или, тачније речено, у његовом споразуму са власником предузећа новина, којим се на њ баш преноси задатак уредника.

Ако је појам уредника у опште фактичке природе, то се онда показује појам одговорнога уредника већ као *правни* појам. Јер он је потекао из потребе правнога живота, из потребе за довољном правном заштитом. Закон наређује, да буде наименован одговорни уредник, и да се на сваком поједином броју периодичнога штампаног списка означаи, а евентуално и да се још у напред власти пријави. Дужност именовања одговорнога уредника пада наравно на лице, које је у опште позвано да постави уредника, дакле на подузетника новина (издавача, власника листа).

Само се по себи разуме, да ово именовање не може бити без споразума с именованим лицем, без његовога пристанка, другим речима: ако се хоће да

неко буде именован као одговорни уредник, то он онда мора бити прво постављен за одговорнога уредника. И баш у овом *постављању*, у овом *споразуму* између подузетника новина и другог једног лица, које тиме прима место одговорнога уредника, треба гледати — исто онако као што смо код уредника у опште видели — конститутивни елемент институције одговорнога уредника.

Као одговорни уредник може се дакле именувати само оно лице, које је подузетник новина већ раније за то поставио, само дакле оно лице, са којим се подузетник споразумео, да оно врши функције одговорнога уредника. Свакојако овај се споразум може и *прећутно* на тај начин постићи, да неко буде са његовим знањем и без његовога противљења означен као одговорни уредник (код власти или на листу). Подузетник новина (часописа) може несумњиво сам узети на себе и одговорно уредништво, онако као и уредништво. У овом случају има се следствено као конститутивни елемент сматрати дотична одлука. Наравно, ова одлука да се прими одговорно уредништво, добија правни значај тек тиме, што ће се у спољњем свету на несумњив начин манифестовати, дакле поглативо онда, кад је подузетник новина самог себе као одговорног уредника именовао (власти или на листу).

Али ни у ком случају није одговорни уредник онај, који би као такав био именован без његовога *изрично* или *бар прећутно изјављенога пристанка* или чак и поред његовога противљења. Такво именовање очевидно би било противно истини. Ипак то је баш јасан доказ за то, да постављање одговорнога уредника у горе означеном смислу чини конститутивни моменат ове институције.

Мора се признати, да законодавства о штампи само изузетно спомињу овај конститутивни елемент, т. ј. постављање одговорнога уредника, пошто се она по најчешће задовољавају прописом, да се одговорни уредник има објавити на листу односно и власти. Ипак је нетачан закључак, који се овде онде из тога изводи, да постављању одговорнога уредника не припада значај конститутивног елемента, и да у овом погледу на место тога можда баш ово именовање долази. Разлог реченој појави има се шта више у томе гледати, што је именовање одговорнога уредника сасвим појамно условљено његовим претходним постављањем, и што се ово законодавцу чинило тако природно, да је сматрао за излишно то нарочито истицати. Доказ за тачност овога гледишта пружа аустријски владин пројекат закона о штампи од 1902 године, који тамо, где прописује именовање одговорнога на листу (§ 8. одељ. 1.) и претходну пријаву истога власти (§ 9. ал. 2), ништа не спомиње о његовом постављању, али приликом регулисања случаја кад има више одговорних уредника (§ 8. ал. 2.) на један пут изгледа више инстинктивно — говори о *постављању* више одговорних уредника. Исто се тако говори у § 10. одељ. 3. о постављању заступника одговорног уреднику за време кад је

он привремено спречен или неспособан, и то је ова дужност, да се постављање изврши, баш издавачу наложена. Од овде се може изводити, да пројекат и у обичном случају, кад је само *један* одговорни уредник постављен, претпоставља његово претходно постављање.

Из овога што је казано следује, да законско наређивање, да се именује одговорни уредник, садржи двоје: прво одредбу да се има поставити одговорни уредник, и друго пропис, да се постављено лице има означити на листу (а евентуално и доставити власти). Само се и у тексту закона оно друго више наглашава а оно се друго узима као нешто што се тако рећи само по себи прећутно претпоставља. Исто се тако норма, која неистинито именовање одговорнога уредника угрожава казном, тиче не само случаја да је именовано друго лице, а не оно које је одиста постављено, него и случаја да у опште нико није као одговорни уредник постављен.

Али у чему се управо састоји функција одговорнога уредника, какав је његов круг рада по схватању законодавца?

Зацело се то може најбоље видети из дужности, које је закон наметнуо одговорном уреднику. Његова је најглавнија дужност старати се о томе, да у садржини штампаног списка не буде ничега, што је кажњиво по казненом законнику. Ово „критички инхибитивна контролна делатност“, као што се Löning тачно изражава, несумњиво је најважнији задатак одговорнога уредника, задатак, који је у очима законодавца од толико значаја, да се у овој функцији, без бојазни да ћемо погрешити, може гледати главни циљ ове установе.

Неки (као Löning) иду тако далеко да, везујући за времена цензуре, гледају у одговорном уреднику неку врсту *добровољнога цензора*, који треба да замени укинутог државног цензора. Али, по моме мишљењу, не треба у овом погледу превидети битну разлику између обе споменуте институције. Јер дужност контролисања од стране државнога цензора потицала је из његовога *службенога положаја као државнога органа*, те је занемаривање ове дужности повлачило за собом исте последице, као и занемаривање службених дужности у опште, дакле принципелно само *дисциплинске казне*, док се дужност контролисања одговорнога уредника оснива на његовом постављењу у једном *приватном уговору*, које је општим законом прописано и под *криминалну* казну подвргнуто.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Превео
Д-р Д. Аранђеловић.

КРИМИНАЛНА ПОЛИЦИЈА

(НАСТАВАК)

Пошто је, судећи по свему, злочинац био оно лице, које је наша истрага означавала, одлучили смо се да са резултатом наше истраге упознамо државно тужио-

штво у Брислу. Ми смо молили његовог шефа да интервенише, и да ради обазриво и резервисано, предлажући му да употреби нову и позитивну методу. Пошто је требало применити рачун вероватноће у циљу одређивања злочинчевог пута, ми смо тражили да се одреде три стручна вештака, па смо чак означили и личности: генерала Лемана, директора војне академије и нашег најбољег математичара, директора артиљерије и директора војнокартографског института. Зар би ово био први случај да се у криминалним истрагама тражи помоћ од науке и познатих специјалиста? Није ли француски касациони суд, поводом Драјфусове афере, поверио тројци најбољих француских математичара, тројци најпризнатијих геометричара из Академије Наука да испитају научну вредност резоновања славног Бертилоновог рапорта, и није ли усвојио њихово мишљење? Ми смо изјавили бриселском паркету: Ако три стручна ауторитета, које будете консултовали, потврде: да је наша примена рачуна вероватноће легитимна; да су основи нашег рачунања тачни и прецизни; да смо резоновали тачно на основу позитивних и утврђених елемената; да су наши закључци основани; да пут злочинчев мора бити онај који ми означајемо; да се кућа злочина мора налазити у зони и на месту које ми означајемо, онда наредити општи претрес код свију личности које у означеном кварту врше исту професију коју и осумњичени злочинац. Код овог последњег вршите претрес озбиљно и пажљиво, а код осталих само сумарно и више ради форме.

Шта су нам одговорили судски аугури?

Саслушајмо ове одговоре и пропраћимо их кратким коментарима:

1. Да математички доказ није у исто доба и доказ правни, и да ниједна порота на свету не би осудила окривљеног на основу математичког доказа. Ми смо начисто с тим да менталитет судски није још достигао ниво праве науке али, је ли могућно, да математички доказ није доказ? По чему би научни доказ, математичко и логичко резоновање, несумњиво тачно, био мање вероватан и истинит, мање правни и убедљив, од неодређених, нетачних, променљивих а често и пристрасних сведоцаба, које данас служе као основа, готово искључива, правним осудама? Ниједна порота, веле, не би осудила окривљеног на основу математичког доказа. Зар, међутим, нисмо видели толико њених осуда, изречених на основу медицинског, хемијског и токсиколошког вештачења, о коме она ни појма нема? У осталом, ми нисмо ни захтевали да неко буде суђен, а још мање осуђен, на основу математичког доказа. Никако није било питање о томе, да се сличном доказу прида апсолутна важност, већ да се узме као обичан основ подозрења или као проста претпоставка, и на основу њега отвори редовна и правилна истрага. Док смо ми у њему гледали прост али озбиљан почетак доказа, дотле је државни тужилац у њему видео крај и закључак. Није ли циљ кривичне истраге да дође до истине помоћу свију допуштених сред-

става? Истрага се обично почиње на основу вероватноће, претпоставке и основа подозрења, па се постепено долази до доказа и проналази кривац. Наш први корак код државног тужиоца учињен је 12. фебруара 1906 год. Да је власт тада хтела радити методично могла је, на основу наших личних истраживања, врло лако доћи до несумњивог доказа, и добити признање од злочинца. Ми смо изјавили: „Пожурите се, јер време пролази. Брзим претресом могу се наћи у домицилу осумњиченог ноге, ципеле и кутија за рад убијене Жане“. У место да су нас послушали, претпоставили су да узалудно истражују уображену подволачицу од 20 год. На три дана после наше интервенције, 15. фебруара, злочинац је однео и одбацио ноге и ципеле детиње у Хајзел.

2. У паркету су нам одговорили још и ово: „Ако нам, у место резоновања, доведете доказ или прецизан основ подозрења. На пример ако сте Ви или која друга личност видели осумњиченог да је изишао из куће оне ноћи кад је злочин извршен са пакетом под пазухом, или ако сте га видели да је шпартао по кварту у времену вршења злочина...“ Несумњиво је, ми то признајемо, да се у елементима сличне сведоџбе налази почетак правог доказа али, треба знати, да су докази материјални, аутентични, непобитни и апсолутно убеђујући врло ретки, и да у радњама претходне истраге најчешће превлађује логичко резоновање.

3. Ево, најзад, и последњег одговора;

Услед наше две посете, паркет се, најзад, решио, да се претходно информише, и у овом циљу послао је у домицил осумњиченог традиционалног бриселског полицајца. Полицајац овај ишао је од куће до куће, и са смешном наивношћу понављао ова шаљива питања: да ли овде не станује какво сумњиво лице? Познајете ли какву младу жену од 20 година у сивом „sarrik“-у? Имате ли какву сумњу у погледу убиства мале Жане Ван Галк? Да ли можете пружити власти какво корисно обавештење у погледу овог злочина?“

Оштроумни агент, без сумње најбољи у бриселској полицији, њен Шерлок Холмс, врло је брзо свршио свој деликатни задатак изјавивши: да лични опис осумњиченог човека не одговара ниуколико опису убице. И власт се потпуно задовољила овим одговором; она га је примила као јеванђелијску истину и саопштила нам га. Да ли, међутим, постоји ма и једна личност на свету — сведок; полицајац или истражни чиновник — којој је познат позитиван, извесан, детаљан и тачан опис злочинчев? Који је тај који је својим сопственим очима видео, посматрао и познао творца злочина? Ко је дао са апсолутном извесношћу лични опис овог човека? Који је тај који би га могао одмах познати? На сваки начин нико, те је, према овоме, и горњи одговор полицајчев врхунац заблуде и дрскости.

Понашање власти у овој афери и њени, невероватни одговори, изненадили су нас и узбунили. Најправичнији од наших државних министара изразио нам је ово своје мишљење: „Ви сте говорили, радили

и учинили вашу дужност. Нису вас разумели, нити су вам следовали. Не остаје вам ништа друго до да напустите ту жалосну аферу. Наша полиција и истражна власт већ одавно дају доказа о својој немоћи и неспособности у кривичној материји. То је јавна опасност. Јавно мњење, које се у нашој земљи тако полагаано узбуђује, може се ипак једног дана због тога узбунити и у тренутку неразумљивог гнева окренути се против власти и применити закон линча према извесним шефовима јавне сигурности. Тада ће бити доцкан за реорганизацију и рад. Видите ли огорчено донашање масе према Д-ру Н... она хоће жртву....“

Били смо се одлучили да послушамо овај мудар савет, и да прекинемо сваки даљи рад по афери Ван Галк, али смо претходно хтели чути још једно мишљење.

Наш одличан правник Пол Жансон разумео је одмах систем наших истраживања. Као човек од науке, упознат је био и са рачуном вероватноће. Пошто смо му изложили елементе нашег убеђења, изјавио нам је ово:

— Истражна власт паркета и истражног судије готово је неограничена. На основу формалне и прецизне изјаве, као што је била ваша, паркет је имао дужност да ради: да одмах узме на испит оптуженог и да поведе енегричну истрагу над њим. Са елементима оне природе, које сте Ви пружили власти, добило би се признање од окривљеног.

Пошто нам је понудио моћну потпору свога великог ауторитета, Пол Жансон нам рече:

„Редигујте једну ноту и један чланак о овој афери. Ноту ћу ја лично предати краљевском прокуратору. Што се тиче чланка, потпишите га Ви; у њему сумарно изложите резултате Вашег истраживања, и означите место и кућу злочина, али не помињате име осумњиченог. Ја ћу чланак однеи у уредништво „Веира“ и молити његовог директора г. Росела да га публикује. Чим нота и чланак буду готови дођите, па ћемо заједно испитати кварт и на лицу места студирати злочинчев пут и елементе Вашег доказивања.“

Одмах смо почели радити на редиговању чланка и ноте за Пола Жансона, али смо се у току рада изненада разболели и тако смо, и против своје воље, морали обуставити посао.

* * *

Сви наши морални закони морају бити измењени у потпуно новом духу. То је једина средство за реформисање наших порочних нарави, које преовлађују у Белгији, и које треба уништити да не би земља пропала. Али, није довољно добити само нове законе, праведне и моралне; потребно је још да они буду примењени мудро и строго. За овај циљ, опет, држави је потребно чиновништво добро регрутовано, интелигентно, способно, правично, морално, беспристрасно, енергично, поштено и у сваком погледу беспрекорно, које никад неће ни помислити да забашурује афере противу морала, у које су умешане више личности.

У службу овако одабраног истражног чиновништва треба ставити полицију не мање честиту, савесну и способну, која ће имати иницијативе и притежавати моћ резоновања, науку и искуство.

(СВРШИТЕ СЕ)

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Интересантна парница у Паризу. Ових дана завршена је једна интересантна парница поводом наследства Виконтесе Реневиљ, по рођењу Рускиње. Интересантна је, што су њени закони наследници добили спор противу француске владе, која се појавила као наследник.

Виконтеса Реневиљ, после своје смрти, цео свој иметак од милион франака, оставила је тестаментом архиепископу париском. Но овај из непознатих разлога није се хтео примити тог огромног наследства. Кад је се он одрекао наследства, онда се као наследник појавила француска држава, базирајући то своје право на томе, што завештатељка у своје тестаменту нарочито искључује законите наследнике, а после отказа архиепископовог, француска држава полаже право наслеђа, сматрајући да је Виконтеса умрла без наследника.

После тога фамилија покојне Виконтесе, њена сестра госпођа Шерметева и њен сестрић г. Петрово-Соловово, преко свог адвоката пријаве се као законити наследници. Поред осталих доказа, њихов адвокат изнео је и тај, да је покојница лично била расположена према архиепископу, већ самим тим што га означаје за свога наследника, а да је нарочито гајила антипатије, према француској држави, чији је републикански систем, који данас влада вазда осуђивала. За потврду тих својих навода, пуномоћник наследника, приложио је масу писама покојничиних, из којих се јасно види горе наведено, додајући при том: „било би апсурдно, било би потпуно преиначење воље покојничине, кад би њен новац, који она оставља архиепископу, припао републиканској држави, коју она безмерно мрзи“.

Ова парница изазвала је читаву буру различитих тумачења у Паризу, и сви су са нестрпљењем очекивали решење суда, које је ових дане донето у корист сестре и сестрића покојне Виконтесе.

А. Ј. А.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине гунцатске у срезу гужанском, актом својим Бр. 1411, пита: „Суд овај саставио је буџет о приходу и расходу ове општине за 1910. годину, који је и општински одбор одобрио. По овоме буџету предвиђен је за покриће расхода и прирез општински од 49.98%.

Како је по чл. 131. закона о општинама предвиђено, да се буџети општински, по којима прирез није већи од 50%, не

износе на одобрење пред општински збор, то је суд овај буџет, пошто га је одбор одобрио — послао надзорној власти, а ова окружном одбору — на одобрење.

Окружни одбор округа крагујевачког, примедбом својом од 13. октобра т. г. Бр. 901, враћа овај буџет општинском суду са наредбом, да суд овај буџет изнесе још и пред општински збор на одобрење, позивајући се на чл. 32. тач. 2. закона о општинама (који члан апсолутно нема никакве речи и појма о буџетима).

Са изложеног суд моли уредништво за што скорије објашњење у своје листу о томе: да ли је правилна радња — наредба окружног одбора по овоме, или не? и зашто је прописан чл. 131. зак. о општинама, кад окр. одбор њему противно наређује; а опет чл. 132. зак. о општинама каже, да збор решава о буџету по коме је већи прирез од 50%.

Јест да чл. 167. Устава земаљског говори, да се никакав прирез општински не може установити без одобрења општинског збора; — али трећи став овога члана опет вели, да ће закон одредити у којим ће случајевима бити потребно за те приресе одобрење које државне власти, као што је то чл. 131. зак. о општинама и одредио.“

— На ово питање одговарамо:

И господин Министар Финансија у распису своје од 16. фебруара ове године Б.Пр.Бр. 234, и Државни Савет у одлуци својој од 7. октобра ове године, Бр. 9495, која је штампана у бр. 39. овога листа, стоје на томе гледишту, да и они општински буџети, у којима је општински прирез до 50% процента, морају ићи пред општински збор ради одобрења.

За овакво гледиште они налазе разлога у томе, што чл. 167. Устава изречно вели, да се не може установити „никакав општински прирез без одобрења општинског збора“, и што се то право збору даје и тачком 2. чл. 33. закона о општинама, те је, према томе, веле, чл. 131. закона о општинама противан уставним наређењима и поменутих наређењима закона о општинама. Ми не делимо предње мишљење из ових разлога:

Истина је, да уставна наређења гласе онако, како је напред изнесено, али се ипак треба поступати по чл. 131. закона о општинама, јер су законодавцу била позната ова уставна наређења, па кад је он ипак донео онакву одредбу у чл. 131. онда се мора узети да је он нашао да овако треба разумети чл. 167. Устава, или да је свесно повредио овај уставни принцип из обзира целисходности, јер се зна, да су због тога, што су раније буџети изношени пред општински збор, две трећине општина остајале без буџета преко целе године.

Кад се овако стоји с једне стране пред Уставом, који поставља једно правило, а с друге пред доцнијим законом, који од овога правила одступа, онда се судија и сваки овај државни орган, који има да примењује доцније донесени закон, мора држати закона, а не Устава.

Он чак нема права да испитује: да ли закон одговара Уставу или не, чим је закон донесен од надлежних законодавних

фактора, па прописно и промулгиран и обнародован.

Јер, ако би се то право дозволило, овда би у примени закона настала анархија, јер би један орган нашао да изврстан закон одговара уставним наређењима а други не; један да је законодавац могао одступити од уставнога наређења а други не, и тако би могло доћи до невероватне разлике у примени.

У науци ово питање више није спорно, јер се, као што рекосмо, спори свакоме да резонује о томе: да ли је један закон уставан или не, него се он мора строго вршити како је донесен од законодавних фактора.

У овом овде случају члан 131. јасан је, јер он искључује свако учешће општинског збора, кад општински прирез за подмирење општинских издатака, не прелази 50% према суми непосредног пореза.

Он чак није у сукобу ни са чл. 33. т. 2. поменутога закона, јер се овде говори о праву збора кад прирез прелази суму од 50%.

То се јасно види из последњег става чл. 33. закона о општинама, где се вели, да „решење општинског збора о прирезу преко стопе одређене овим законом, важи кад га одобри“ и т. д.

У целом, пак, закону стопу приреза одређују само чл. 131, и 132, те се, према томе, јасно види, да је овде реч само о прирезу из чл. 132, пошто њему није одређен максимум а као минимум узима се онај из чл. 131.

У осталом, чл. 33. не би могао бити никава сметња за примену чл. 131, ни по томе, што би се узело да су ова два законска наређења у колизији, и онда би важило оно из чл. 131. као доцније, под претпоставком да је то воља законодавца.

Овако, дакле, ми мислимо; али како је ово само субјективно наше мишљење, које није обвезно ни за кога, а надлежни, опет, фактори, мисле друкчије о томе, онда тај суд мора да изврши наређење старије власти и да буџет изнесе пред збор, а одвојено од овога може да учини званичан предлог преко своје надлежне власти, да се ово питање поново процени од надлежних фактора.

II

Суд општине биновачке актом својим Бр. 1213, пита:

„Суд овај, пресудом својом од 27 августа тек. год. № 943, осудио је Рад. П. С. из Др. на плаћање порезе у 50.55 дин. на имање у месту зв. „Г...“ атару општине ове за пр. 1909 год. са накнадом спорне таксе.

Пресуда ова донета је на основи Чл. 18 „Зак. о неп. порези.“

Осуђени Рад. П. С. изјавио је жалбу на горњу пресуду Првостеп. Смед. Суду; но овај је вртио ову са пом. жалбом и осталим актима овоме суду, не разматравши пресуду из разлога: да суд није надлежан да пресуде овакве природе решава, са наређењем да је суд пошље на решење надлежној за то власти.

Моли се уредништво за обавештење:

1. Која је то надлежна власт за решавање, кад није Првостепени Суд?

2. Кад је жалиоц своју жалбу адресовао на Првостеп. Суд, то онда да ли је овај спор грађански или се друкше сматра, и ма какав да је, сада би му жалба била неблаговремена а пом. пресуда извршна.

Моли се уредништво, да у своме првом наредном броју одштапа ово обавештење, је је ствар хитне природе, а поглавито за наплату порезе.“

— На ово питање одговарамо:

Ако је овде био поведен грађански спор у смислу § 6. грађанског судског поступка, онда је првостепен суд био дужан да разматра пресуду према § 20 поменутога закона.

Ту надлежност није могла да измени ни она околност, што се суд позвао на чл. 18. закона о порезу, јер је ова одредба додирнута само у толико, у колико она поставља правило: ко плаћа порез на спорно земљиште.

Ако је, међутим, овде административни порески спор, онда општински суд није ни био надлежан да доноси одлуку, него пореско одељење.

Да би се о овоме чуло мишљење целог првостепеног суда, нека тај суд да противразлоге.

Други пут, кад суд тражи обавештење, нека јасније представи стање ствари, како би се могао дати прецизан одговор.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Одлука опште седнице Касац. Суда.

Дело убиства, може се и без протокола секције утврдити и другим доказним средствима, али само што та друга доказна сретства за постојање дела морају бити у тесној и непосредној вези једно са другим и са делом, које се суди; да једни друге поткрепљују и допуњују; да се једни из других као логичне последице јављају и управо да се сви ти докази јављају као једна целина.

(СВРШЕТАК)

Ислеђеним околностима овог дела несумњиво је утврђено: да је покојна Р. за време живота патила од епилепсије. То утврђује и сведоштво меродавног сведока г. Др. В. П. лекара (224 крив. пост.) а и Г. и. С. П. И кад ово стоји као утврђено, а међутим је у медицини утврђено: да смрт може наступити код лица која пате од епилепсије и у моменту кад ова наступа и траје — да је тада лицу свест нарушена, као што се и по сведоштво сведока С. ж. љ. III. и љ. ж. Љ. П. (које тврде да Р. нешто мрмори) и код пок. Р. јавило; и кад се узме да је медицинском науком утврђено: да мишићи руку и ногу постану седишта трзања, који су резултат осећања бола — онда се може објаснити неправилан положај доњих удова покојне Р. у каквом су је стању нашли сведоци Н. С. и М. Исто

тако, а са тих разлога може се објаснити и та појава: што су горе именовани сведоци затекли покојну Р. са исплаженим и задебљаним језиком, јер је медицинском науком утврђено: да се и при нападу епилепсије ови исти знаци јављају, пошто се и ту јавља гушење, — у ком случају се језик исплази, а стојећи под утицајем ваздуха и задебља, а услед бржег кружења крви у телу, крв се излије и смрт наступа, па се услед тога и могле опасити модрице око врата покојне Р. за које није искључена могућност да су просте мртвачке пеге.

Према томе кад се ове појаве које су сведоци Наста, Симка и Лепосава приметиле и код покојне Р., јављају и код лица која пате од епилепсије, а међутим и покојна Р. патила је од епилепсије. — онда суд не може узети да су те појаве карактерне код овог дела, не може дакле узети за извесно да су те појаве једино и само последице узрока даљења, јер се овде за те појаве утврђује и други могући узрок смрти — епилептичан напад.

Најзад сведоштво сведока Ч. М. и Ј. Ч. не могу бити доказ за постојање дела, јер су они код суда порекли и образложили то порицање свог исказа даног код полицијске власти. С њима отпадају и сведоштво свију оних сведока о томе шта су ови сведоци пред њима причали.

Нема дакле ни једног основа изнетог за утврђивање дела убиства даљењем да није доведен у сумњу. Сумња је комплексно осећање, а састоји се из одобравања, противљења и трећег осећања које у себи садржи од једног и другог, али се по квалитету од оба разликује. Суд се упушта у психолошку анализу осећања сумње, за то што у свакој унутрашњој вољној радњи без које не може бити спољашње, има од психичних елемената не само представа него и осећања. Кад постоји осећање сумње у унутрашњој, онда одговарајућа спољашња вољина радња, — изјава воље — не може имати позитивну садржину. Према томе суд у овом случају на основу свега изложеног не може рећи да постоји убиство извршено даљењем, него на против да то дело не постоји, пазећи на општи и ако нигде изречно не исказани правни пропис.

Према оваквим противразлозима суда Касациони Суд у својој општој седници од 3. Јуна 1909 год. № 6593 нашао је да је решење првостепеног суда на закону основано, а да не стоје примебе I. одељења Касац. Суда, и зато је поменуто решење и оснажио.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕЊЕ

Станко Поп—Димитријевић, из Кичева, чију смо потерницу извели у 39 броју ухваћен је.

Т Р А Ж И С Е

Настасија — Цуна — ћерка Дине Таље, Циганина из Триброта, чију слику доносимо, нестала је пре три месеца. Она је стара 18 година малог раста, промањаста, од особених знакова има: на средњем прсту леве руке рану од чира. — Акт начелника среза рамског Бр. 16374.

П О Т Е Р Е

Никола Ипер, трговачки агент, проневерио је 20000 круна, па затим из Пеште побегао са својом љубавницом **Илоном Пиј.** Он је родом из Коморна, стар 43 година, вере мојеије, ожењен, средњег раста, плећат, смеђе косе, обрва и трепавица црних, обријан, елегантно одевен, при ходу мало погурен, сем мађарског говори немачки и енглески. Илона је стара 28 година, неударна, средњег раста, смеђе косе, обрва и трепавица црних, стаса витког, елегантног одела — Акт Управе града Београда Бр. 39079.

Војин Стојић, из Бобове, који одговара за крађу, побегао је из средњег затвора. Он је стар 16 година, плав, лица округлог, у сељачком, оделу. — Денеша начелника среза ресавског Бр. 19618.

Љубомир Јоксимић, млинарски радник, украо је из Акционарског млина један сребрн сат са три капка и ланцем од никла, па затим побегао. Он је стар 28 година, добро развијен, великих црних бркова, очију црних, обријан. — Акт комесара топчидерске полиције Бр. 3358.

Милан Цвијовић, кафански момак, извршио је крађу у Крушевцу, па затим побегао. Он је стар 21 година, високог раста, плав. — Денеша начелства округа крушевачког Бр. 24859.

Жарко, звани „Молер“, коцкар и варалица, који одговара за више крађа и превара, побегао је из воза између Параћина и Ђићевца скочивши из воза, којом се приликом морао повредити. Он је стар 30 година, висок, смеђ, дугих бркова, на себи је имао дугачак зимски црни капут а на глави браон шешир. — Денеша комесара нишке железничке полиције Бр. 191.

Тодосије Вујашанин, родом из Турске, покрао је свога газду Љубомира Милошевића, из Новог Села, па затим побегао. Он је стар 24—25 година, у лицу плав, средњег раста. — Денеша начелника среза трстеничког Ба. 19162.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте власти која је потерницу издала, с позивом на означене бројеве акта или денеша.

Тодосије Вујашанин, родом из Турске, покрао је свога газду Љубомира Милошевића, из Новог Села, па затим побегао. Он је стар 24—25 година, у лицу плав, средњег раста. — Денеша начелника среза трстеничког Ба. 19162.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте власти која је потерницу издала, с позивом на означене бројеве акта или денеша.

НЕСТАЛА СТОКА

Радосаву Степановићу, из Ливадице, украдена су два вола, један длаке беле а други плаве. — Денеша начелника среза моравског округа пожаревачког Бр. 17087.